

IQTISODIY TARBIYA – IQTISODIY BILIM POYDEVORI

Avezova Ozoda Ilxomovna

*Xorazm viloyati Hazorasp tumani 3 – son
kasb-hunar maktabi Biznes asoslari fani
o`qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada iqtisodiy tarbiyaning iqtisodiy bilim poydevori ekanligi , hozirgi davrda iqtisodiy tarbiyaning yoshlar uchun ularning tadbirkorlik bilan shug`ullanishlari uchun zarurligi , iqtisodiy tarbiyaning metodlari , ahamiyati haqida so`z boradi.*

**Kalit so`zlar:** *Iqtisodiy tarbiya, iqtisodiy bilim, iqtisodiy tushunchalar, iqtisodiy tafakkur, tadbirkorlik, tejamkorlik, jamg`arish .*

Iqtisodiyotni rivojlantiruvchi asosiy kuch-bu inson. Demak, bugungi kunda bizlar iqtisodiy bilimlarga ega bo`lmog`imiz, iqtisodiy tarbiyaga ega bo`lgan etuk shaxslarni shakllantirishimiz zarur. Iqtisodiy bilim o`z ichiga iqtisodiy tushunchalar, iqtisodiy qonuniyatlar va iqtisodiy strukturalarni qamrab oladi, Xo`sh iqtisodiy tarbiya nima? Iqtisodiy tarbiya – bu iqtisodiy hayotga bo`lgan munosabatlarni shakllantirishga qaratilgan tarbiyadir.

Biz ko`pincha aqliy va ahloqiy tarbiyaga e`tiborimizni qaratib , iqtisodiy tarbiyaga kam e`tibor berar edik. Bizga ma`lumki , rivojlangan mamlakatlarda iqtisodiy tarbiyaga bo`lgan munosabat juda kuchli bo`lgan. Masalan Germaniyada iqtisodiy tarbiyaga chuqur yondashiladi va natijada tejamkorlikka , hisob – kitobga kuchli e`tibor qaratiladi. Tejamkorlikka o`rganishning o`zi ham katta daromad olish imkonini beradi.

Tejamkorlikni tarbiyalash iqtisodiy tarbiyada bosh masala hisoblanadi. Tejamkorlikni o`rganish uchun hisob-kitobga o`rgatish lozim. Tejamkorlik odat tusiga va turmush tarziga aylanishi zarur. Bundan tashqari o`quvchi yoshlar iqtisodiy organism bir butun yaxlit organism ekanligini his qilish darajasiga etishi kerak. Yuksak iqtisodiy madaniyat buni taqozo etadi. Agar o`quvchi yoshlar kelajakda kichik bir tarmoq uchun uning ravnaqi uchun yoki o`z oldiga maqsad qilib biznes bilan shug`ullanaman biznesimni rivojlantirishda hech qachon to`xtamayman deb fikr yuritsa , demak uning iqtisodiy tarbiyasi kerakli darajada shakllangan bo`ladi.

Biz o`quvchi yoshlarda yaxlit iqtisodiyotni rivojlanishi uchun harakat qilish ko`nikmalarini shakllantirishimiz lozim. Bizning berayotgan Iqtisodiy tarbiyamiz

avtonom xususiyatga emas , balki butun iqtisodni rivojlantirishga qaratilgan bo`lishi kerak. Buning uchun iqtisodiy tarbiyani shakllantirishda biz yaxlitlik hissini han shakllantirishga harakat qilishimiz kerak. Yaxlitlik hissini shakllantirish natijasida biz o`quvchi yoshlarda pirovard natija uchun ishlash xususiyatini takomillashtiramiz.

Iqtisodiy tarbiyani shakllantirishda birinchi galda o`quvchi yoshlarda eng sodda malakalar hosil qilishda boshlash kerak. Iqtisodiy fikrlash iqtisodiy tushunchalar , iqtisodiy his-tuyg`ular avvalo oilada, so`ngra bog`cha maktab, kasb-hunar maktabi, kollej, texnikum, oliy o`quv dargohlarida shakllanadi.

Biz Yangi O`zbekistonda yashar ekanmiz, yangicha iqtisodiy fikrlashga o`rganishimiz zarur. Iqtisodiy qonunlar o`zining yangi talablarini har bir inson oldiga qo`yadi. Shuning uchun ham bugungi kunda iqtisodiy ta`lim va iqtisodiy tarbiyaga alohida e`tibor qaratishga majburlamiz. Ayniqsa iqtisodiy tarbiya masalasi bozor munosabatlari davrida yanada kuchliroq bo`lishi – bu davr talabidir. Umuman, iqtisodiy tarbiyaning maqsadi iqtisodiy madaniyatni insonda shakllantirishdan iboratdir.

Bu maqsadga erishish uchun tejamkorlik, tadbirkorlik, hisob-kitob, yangiliklarga intilish, iqtisodiy yangilikni his qilish kabi xususiyatlarni vujudga keltirish va rivojlantirish zarur. Buning uchun quyidagi metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq:

1. O`ngni shakllantiruvchi metodlar ( suhbat, ma`ruza, nasihat), ya`ni o`quvchilarda shu metodlardan foydalanib, iqtisodiy bilim, iqtisodiy qarashlarni vujudga keltirish.

2. Odatlantirish metodi (tejamkorlikka odatlantirish, ijodkorlikka odatlantirish)

3. Jazolash metodi (isrofgarshilikni imkoniyati boricha jazolab turish)

4. Yangilikka bo`lgan intilishni rag`batlantirish.

Har tomonlama yetuk mutaxassislarni tarbiyalash bugungi kunda biz pedagoglarning muhim vazifasiga aylangan. Tarbiya jarayonida o`quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish uslublari ko`pdir. Ular jumlasiga individual turli topshiriqlar kiradi. Bu topshiriqlar tuple-tuman bo`lishi mumkin, bularning hammasi oquvchi shaxsini shakllantiradi va ularni mutaxassisliklari bo`yicha tayyorlaydi.

Individual topshiriq metodlaridan jamoa rivojining quyi bosqichlaridan foydalanish mumkin. Bunda o`quvchining mustaqil bajarayotgan ishlariga yordam berish kuchayadi va unga to`g`ri baho beriladi. Ana shunday tarzda o`quvchida ijobiy emossiya paydo bo`ladi. Bu jamoa rivojining erkin birlashuvi- pedagogika samarasidir.

Iqtisodiy tarbiyada qator yonalishlar ajratilib ko`rsatiladi:

- Iqtisodiy qonunlar harakati mexanizmini to'g'ri taraqqiy ettirish uchun iqtisodiy tafakkurni yuksaltirish,

- iqtisodiy madaniyatni shakllantirish, jamiyatning hozirgi zamon taraqqiyoti jarayonini anglash,

- davlat va xususiy mulkga tegishli bo'lgan munosabatni , har bir o'quvchining mehnat jarayonida o'zo'rnini va jamiyatdagi o'rnini to'g'ri anglashga yo'naltirilgan.

O'quvchining iqtisodiy tafakkur darajisini baholash mezoni bu-iqtisodiy bilimlarni puxta bilishi,voqealar mohiyatini o'rganish shakl va mazmunini ko'ra bilishi lozim.iqtisodiy tafakkurning hozirgi stili faoliyatining oxirgi natijalari , xo'jalik muammolarini hal etishda tizimli kompleks yondashish va jamiyat boyligiga tejamkorlik bilan munosabatda bo'lishni taqozo etadi.

Yangi O'zbekistonda ro'y berayotgan o'zgarishlar biz pedagoglardan iqtisodiy tarbiya masalalariga yangicha yondashishni talab etadi.O'quvchi yoshlarning garmonik rivojlanishi va dunyoqarashini shakllantirishda , ijtimoiy hayotning negizi bo'lgan iqtisodiy jarayonlarni , uning shakl va mazmuniy o'zgarishlarini , mamlakatimizdagi resurslardan samarali foydalanib milliy boyligimizni ko'paytirish yo'l-yo'riqlari ruhida tarbiyalash alohida ahamiyat kasb etadi.

Shunday ekan , bizning asosiy maqsadimiz o'quvchi yoshlarga iqtisodiy tarbiya haqida tushuncha berish , ularni yangucha mustaqil iqtisodiy fikr va mulohazalar yuritishga , iqtisodiy voqealar , jarayonlar haqida yetuk va chuqur fikrlashga o'rgatish hamda ularni iqtisodiy barkamol tarbiyalashdan iboratdir.

Tarbiya – san`at. O'quvchi tarbiyasi esa mo'jizaviy san`at , mo'jizaviy najot – saodat.Iqtisodiy tarbiya saodatga chorlovchi tarbiyadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.Mirziyoyev “Yangi O'zbekiston strategiyasi” Toshkent-2021
2. Z.Xudoyberdiyev “Tadbirkorlik va biznes asoslari” Toshkent-2009
3. U.G'ofurov . Q.Sharipov “Tadbirkorlik asoslari” Toshkent-2018
4. N.Ismatova. Z.Zamonov “Tarbiya” Toshkent-2021
5. V.Qo'chqorov. O.Maxmudov “Ma'naviyat asoslari” Toshkent-2017

